

Au felibre Folco

La pervenco es uno flour bluio que se plaisir à l'oumbrino, sus lou bord di Sourgueto. Babali es uno pervenco.

La pervenco, simbèu de remembranço e d'ideau, porto, en endré que i'a, que lou noum de prouvençalo. Babali es uno pervenco.

La pervenco, n'en courounon l'atahut di vierginello. Vaqui perqué la noumon, en quauqui rode, piéucelage. Babali es uno pervenco.

F. Mistral

***

BABALI

Au quartié di Rodo, en Avignoun, quau n'a pas ausi parla pèr lis ancian, de la pauro Babali. Ero tant bello emé sa palo caro d'espagnolo, si grands iue negre e si sege an, lou matin, quand passavo long de la Sorgo souto li platano di Tenchurié, li veto de sa catalano blanco abandounado à l'auro, de tant qu'èro galant, l'aurias begudo.

Babali èro pauro e, coume lis àutri chato de sa coundicioun, travaiavo. De soun mestié èro broussarello d'indiano, d'aquelo indiano à flour e à ramage que nòsti prouvençalo se n'en fasien de fiche.

Soun ataié eisisto encaro: s'atrovo abas dóu coustat di Penitènt Gris, dins lou vièi oustau de la Tarasco.

Aquéu caire d'Avignoun sèmblo un nis d'amour e de pouësio emé lou murmur de soun aigo lindo e sèmpre tresananto i rùfi poutoun di gràndi rodo pesarudo, emé l'oumbro fousco de si vièis aubre e sis oustau à pichot pont e si gleisetò à paret daurado pèr lou tèms e la souleiado, à clouquié desglesi, vuege de si campaneto d'argènt e qu'à travers li fèndo de si pèiro laisson vèire lou blu dóu cè: dirias que plouron soun passat e li Papo.

À la fabrico, sus tóuti si coumpagno, Babali èro la rèino autant pèr sa bounta coume pèr sa béuta. Lou mounde, rèn que de la vèire, l'amavon. De si detoun de fado, elo fasié tóuti ti causo que ié plasien.

Entre lis indianarello dins Avignoun, èro de forço la pus adrecho. E 'm' acò toujour countènto, toujour galoio e riserello: quau noun l'aguèsse couneigudo aurié pouscu crèie qu'en risènt tant souvènt avié ges d'autre idèio que de faire perleja si dènt de Sarrasino.

Pèr jouga, o pèr courre, o pèr farandouleja èro de-longo la proumiero, emai pèr canta li nouvè dóu vièi Saboli, li rigaudoun e li cansoun d'amour, que l'afeciuounavon mai que tout. D'à-geinoui davans sa bacino, d'uno de si man blanco tenènt l'indiano au founs de l'aigo que passavo en beissant sa pèu leno, de l'autro sarrant sa brosso quand se prenié à dire lou bèu "Cant de la la Rèino Jano", o bèn aquèu dóu "Papo Benezet", o bèn encaro "Lou mariage dóu Parpaioun", semblavo uno pichoto divo. Lis autre alor l'escoutavon, muto o lis iue sissa sus si bouqueto roujo, coume s'aguèsse, dintre soun courau, un lusi un brèu.

Ero braveto Babali, bravoto que noun se pòu dire.

Quand s'enanova souleto pèr carriero li jouvènt d'Avignoun, qu'an l'iue catiéu, mai d'uno no fes, pèr cerca l'esluciado carie di siéu tant bèu, se reviravon, mai de-bado, e tout-bèu-just à travers li parpello beissado à lòngui ciho poudien vèire de la chatouno li vistoun negre en cremesoun.

Lis óubriero d'aquel age soun d'ourdinàri proun agarlantido. Tambèn, souvènti fes, à l'ataié, lis àutri broussarello, pèr maniero de galejado, se trufavon dóu biais crentous de Babali.

— Vai, se pòu dire, ié venié Agueto de la Fustarié, se pòu dire que siés bravamen nèscio emé ta façoun de toujour regarda lou sòu. Te responde que iéu, quant me sènte darrié un pulit moussu, me gai repèr l'espinchà ni pèr reçapre sis uiado. Acò n'es pas pièi après un tau pecatas.

— Mai vesès pas, apoundié la pichoto Agustino, uno bloundinet de quinge an, que se vòu faire mourgo? Té, quant jogas qu'avans un an siegue embarrado?

— Es pamens verai que res l'a jamai visto em' un jouvènt? Alor disié Nourado de la Bello-Crous qu'avié de péu negre coume lou jai emé d'iue blu coumela mar. A toun age, ma pauro bello, acò me sèmblo pas de crèire. Enfin, siés proun grande pèr te gara dóu mau!

— Ato, cridavo Teresoun de la Bartalasso, vous l'ai toujour di qu'èro pas de la merço dis amourouso: se l'èi jamai, iéu vau à Roumo sus lis alo d'un parpaioun.

— Anen, pichoto, alor renavo, entre dos preso de taba, la vièio Rousoun qu'èro aqui pèr viha sus lou travai di chato. Coumprenés pas qu'à la perfin, venés en òdi emé vòsti lengo de serp? Em' acò, que

vous fan lis afaire de Babali? E, dóu tèms que bavardejas, vosto obro se fai souleto, parai? Ah quand lou dise, que li chato de vuei valon pas douz liard!
E Babali entanterin, la tèsto revessado à l'arrié, la caro autant roujo que li gran d'uno mióugrano, lou piès reboumbelant coume une erso de la, Babali, sènso respondre, risié coume uno folo.

II

D'aquéu tèms, ansin que s'èi toujour fa, ansin que, Diéu merci, toujour se fara, li biòu courrien en Avignoun. Lis arenos soulamen noun s'atrouvavon coume au-jour-d'ui en Bartalasso èron foro bàrri, sus lou terraire, en s'enantan vers la Durènço.

Lou prougrès, valènt-à-dire la destrucioun de tout ço que i'a de pintouresc e de bèu, i'avié pancaro ausa frusta nòsti vièis us toucant lis abrivado de brau negre en res sarié vengu l'idèio d'aquéli gros càrri tant laid mounte encafournon aro, pèr nous lis adurre, li sóuvàgi banaru d'en Camargo. Li biòu venien sus si cambo, buta e diregi pèr si gardian à chivau. Quàuqui vilajoun urous an counserva a jusqu'à vuei lou privilège dis abrivado. Diéu lou ié mantèngue sèmpre que lis abrivado es uno di coustumo li mai curioso, li mai óurinalo, li mai acoulourido de Prouvènço.

Autri-fes dounc, quand i'avié 'no curso en Avinoun, ço que toumbavo quasimen toujour lou dimenche, es en liberta qu'arribavon li biòu, quouro lou dissate un pau avans soulèu tremount, quouro dins la niue dóu dissate au dimenche. Lis Avignounen acò noun se demando, amavon miéus l'arribado de jour ; li gardian, éli, aquelo de niue, pèr ço qu'ansin èron desbarrassa de l'espèro qu'à la Durènço i'anavon faire, mounta sus de Camarguen, e lou ferre à la man, li jouvènt de la vilo: aquelo espèro, souvènti-fes n'ero qu'un pretèste à faire escapa e fugi de tout caire li biòu entahina, pèr agué pièi lou plesi de lis acousseja à travers terro e palun e contro acò, Moussu lou Maire avié bèl à faire aficha sus tòuti li bàrri e à tòuti li porto que, se tourna recoumençavon, pèr toujour li curso èron finido.

Li biòu venien quouro d'uno manado, quouro d'uno autre.

Uno annado se capitè qu'un riche meinagié de Séuvo-Riau proupretari de sièis-cènt brau, arrendè lis arenos avignounenco pèr tout l'estivage. Aquel ome èro l'ounce d'uno dis óubriero qu'emé Babali travaiavon à l'indiano, d'Agustino la bloundo. Devès pensa quanto boulegado i'aguè à la fabrico lou jour que talo novo espeliguè.

— N'en mancaren pas uno, mi bello, venié Agustino e, boutas, saren plaçado coume se dèu!

Un matin la chato aduguè uno letro de Séuvo-Riau. Aqui dedins ié disien que si cousin èli-meme, tres bèu droulas, menarien li biòu de tòuti li curso.

Esperavon bèn que, quàuqui-fes, aquéli damisello ié vendrien à l'espèro e qu'aurien lou plesi de li prene en groupo de tèms en tèms. L'estrambord aquèu jour, fuguè à noun plus, e li vièii muraio de la Tarasco, un moumen penseron toumba, tant li rire clar di chatouneto lis esbrandèron.

— E tu, à Babali diguèron, vendras au mens?

— Perdi! se vendrai, sabès bèn qu'ame lis abrivado mai-que-mai!

— Ames lis abrivado, Agustino fagué, mai ames gaire li jouvènt, e ve, se vos agrada à mi cousin, te prevène, as pas besoun de faire la fougnarello e la crentouso. Acò 's de drole qu'en vivènt de-longo emé si brau se soun gaire acoustuma i façoun, coumprenes? ... Oh boudié, pièi, reprenguè, aquest an n'en veiren d'escapado: mi cousin soun jouine e si chivau an bèni cambo e pièi, vès, estimon pas trop camina la niue: soun d'aucèu de jour, éli, coume l'autre an, quand, pèr Pasco, fuguère à soun mas, me disié Varadet .....

— Varadet! faguè Babali, e sa brosso que tenié toujour, pèr un islant, esquihè au founs de l'aigo.

— Varadet, repetè Agustino. Ei l'einat de moun ouncle. Lou counèsses?

— Oh noun, diguè Babali, e reprenguè soun escoubeto.

— Aquéu Varadet, vous disiéu, countinuè Agustino a uno pòu de camina la niue qu'es pas de crèire. E pamens èi courajous. Dis aqu'acò dins éu, es coume un pressentimen, que, se jamai de si biòu i'arribo quaucarèn, sara la niue.

Pendèt tres o quatre jour, à la fabrico parlèron que de biòu, de pinnedo e de gardian.

III

Ero lou dilun de Pasco que li curso devien coumença. Agustino, avertido, sabié que lou dissate, de-vèspre apereïça sus li cinq ouro, dóu coustat de la barco à traio de Barbentano, li biòu banejaarien, darrié Durènço.

Li broussarello, aquéu jour, à quatre ouro èron sourtido e, coume un vòu d'aucèu, amoulounado dins uno jardiniero, charrant, cantant, s'enanavon vers la Durènço. Avien pas trop pòu, li chatouno, voulien vèire li biòu sus lou bout dóu mourre, aguènt fisanço que, s'aquésti assajavon de manda li bano, un cop de ferre n'i'aurié lèu gara tutto envejo. Au rode de la barco à traio atrouvèron uno vinteno de droulas que, sus si blanc chivau, boumbissien d'impaciènci.

E quint fuguè pas l'estrambord de tout acò, quand s'entendeguè peralin lou dindin d'uno esquerlo: èro la sounaio dóu biòu doumtaire.

Bèn lèu à l'autro ribo, virant uno tousco de la tamarisso, apareiguè la pichoto manado: sèt brau negre amouchoua lis un contro lis autre, li bano en l'èr coume li lanço d'uno armado e fasènt voula à soun entour, de si pèd fourcu, la sablo fino. Li tres brun cousin d'Agustino, encavala dins si sello gardiano sus d'ego pu blanco que la sau de Camargo, à lòngui co, li creniero avuglanto e vierge dóu cisèu, li sarravo sarravon de proche; d'uno man tenien fourtamen li dos brido de si chivau, de l'autro dreissavon en l'èr si ferre à triplo pouncho. Si grand fèutre gris abeissa sus lis iue mascavon encaro si carage. Lou rouge de si taiolo esbriaudavo au soulèu. Quand li pèd sènsa ferre de si cavallo coumenceron de s'enfousa dins la sablo umido dóu ribage, arrestèron la manado.

Dous d'entre éli s'aplantèron davans li biòu; lou tresen d'un cop d'esperoun meteguè sa bèstio au galop; intrè dins lou lié secarous à-n-aquéu moumen, de la Durènço retirado; s'avancè jusqu'à soun mitan. Aquito uno aigo lindo e cascalejanto ié coupè lou camin. De l'autre bord, li chato de l'indiano fasien voula si moucadou dintre li veto agitado de si catalano.

— Hòu! cridè lou gardian en s'aubourant sus sis estriéu i cavalié qu'atendien, se pòu-ti passa l'aigo en aqueste endré sènsa trop risca de se bagna pu aut qu'à la taiolo.

— Si! poudès passa, respoundeguèron, la Durànço èi raremen tant basso coume aujourd'uei.

En annant plan di toumples, aurés beléu pas d'aigo enjusqu'i vètre de vòsti chivau.

— Alor passe! e serevirant devers si fraire: vous espère de l'autro man... Butè sa cavallo en cridan:

— Dau! Aladino, e la bèstio trempè dins l'aigosi cambo primo.

Agustino avié recouneigu Varadet e li moucadou que pu fort s'envoulavon.

— Diéu! venguè Agueto, a l'èr bèn planta, sabès! Que, Gustino, quant a d'an toun cousin?

— Vint an, ma bello.

— Ei brun, diguè Nourado.

— A pas l'èr de dourmi, apoundeguè Teresoun.

Lou jouvènt enterin avié passa la Durènço, e soun ego, sourtènt de l'aigo, tout-bèn-just escalavo lou bord. S'avancè de la jardiniero di chato.

— Bon-jour, Agustino, faguè, soun fèutre à la man, si chivu negre à l'auro; bon-jour, mi damisello! Sènsa davala de sa bèstio embrassè sa cousin, prenguè li maneto dis autre. Babali, qu'èro au founs de la jardiniero en darrié ié pourgiguè la siéuno.

S'anè planta quauqui pas d'aquí, au mitan di jouvènt d'Avignoun, e faguè signe à si fraire de metre la manado à l'aigo.

Varadet veritablamen èro un bèu drôle, grand e bèn fa, emé ta caro brulado dóu soulèu, ço qu'i jouvènt de Prouvènço vai toujour bèn. En esperant li biòu carassavo sa cavaloto:

— Aladino, disié, au-jour-d'ueie, as bèn travaia.

La bèstio, coume se coumprenié, viravo lou mourre pèr regarda soun mèstre. Lou pèu de si cambo e de sa peitrino, leissavo regoula encaro de degout d'aigo ; à si flanc, acoustuma i pougneduro, lis

esperoun de Varadet avien mes dos taco cremençino ; sa creniero au boufa de l'auro, s'enmesclavo emé lou seden de cren que l'encaussanavo ; sa co bagnado toucavo la terro ; e si bato roso, lavado pèr lou courrènt, brihavon sus brihavon la sablo.

Li biòu aguèron lèu travessa: tèsto beissado, boumbiguèron sus la ribo ; li quàqui minuto s'entendeguè lou brut di ferre claquant sus l'os au founs di narro negro. Pièi subran, la troupo, au grand galop, coume un revoulun quitè la Durènço.

Varadet que, d'abord, avié segui l'abrivado, n'abandounè lou gouvèr à si fraire e, au pichot trot de sa cavalo, revenguè vers lis Avignounenco; à lesi s'enananavon vers lis arenos; voulien vèire embarra li biòu.

— Agustino, faguè lou gardian, te vau prene en groupo, aqui-darrié seguiren lis amigo.

La jardiniero s'arrestè. Un cop sa cousin istalado e lis autre repartido, lou jouvènt faguè:

— Digo-me 'n pau quanto es aquelo nab tant bruno emai tant palo qu'en darrié m'a baim sa maneto.

— Bruno e palo, acò 's Babali, Babali de la carriero di Tenchurié. Pèr-de-que?

Lou drole d'uno passado mutè rèn.

— Iéu la counèisse aquelo chato, pièi reprenguè, la veguè, au mes d'avoust de l'an passa à la ferrado dóu Mas Blanc. Ières pas tu, Agustino... Elo i'ero; e meme, davans la carreto que la la pourtavo, iéu ai debana sèt ternen... L'an degu dire moun noum, tout segur.

— Noun sai, respoundeguè Agustino, m'a di que te couneissié pas.

Eron arriba is arenos. Li broussarello, déjà aqui, risien coume de folo, e Babali mai que lis autre.

Lou grand pourtau èro badiéu.

Quatre o cinq cop la troupo di cauvaucaire, sènso poudé vira li biòu, à founs de trin, dins un nivoulas de pousso, fusè davans. Uno butado mai arderouso que lis autre finiguè pamens pèr doumta la bouvino que, coume un tron, s'encafournè dedins lou round.

IV

Aquelo abrivado pèr lis oubriero fuguè seguido de bèn d'autro. De dissate emai de dissate, revenguèron vers la Durènço à l'espèro di tres jouvènt; éli, darrié si sello, toujour prenien quauco chatouno. Escarrabihado e riserello coume èron, acò fasié de tòuti lou bonur.

I'avié que Babali, Babali la crentouso, que de-longo refusavo la groupo blanco di Camarguen. Varadet, sobre-tout, la pregavo.

— Oh! riscarés rèn, Babali ié venié; emé iéu, boutas, riscarés rèn... Leissaren passa lis autre, se voulès, pièi anaren au pichot pas de l'ego: èi tant bravo Aladino, jamai s'encabro! Lou sabès bèn? Anen, venès!

Alor prenié la manoto de Babali; mai elo, en risènt, la tiravo d'aquéli brulanto dóu gardian.

— Noun, noun, fasié, ai trop pòu! Lou bon Diéu, me lou demandariè, que i'anariéu pas; leissas-me tranquilo: eici siéu miés qu'en-liò.

— Oh! d'aquele Babali, disien lis autre, qu'èi bèstio!

E se murmuravon à l'auriho:

— Vai, n'es pas de l'ego qu'a pòu... D'aquele sóuvajo!

Vers lou mitan de juliet, li curso s'arresteron.

— Vendren pus que pèr Nosto Damo d'Avoust, un jour faguèron li gardian, e, pèr aquelo fes, mau-grat que nous amuse gaire, caminaren de niue.

Lou 14 fan courre à Sant-Savournin. Prendren ensèmble li dos courso: en passant, lou matin, embarraren aquelo d'Avignoun, e se Diéu lou vòu, à miejour li biòu de Sant-Savournin saran dedins.

A la coumençanço d'avoust, faguè que ploure.

Dins la niue dóu trege au quatorze, i'aguè uno chavano terriblo.

Li broussarello aquéu matin, se diguèron en se vesènt à la Tarasco:

- Se soun bagna, li gardian!
- Hòu, venguè Agustino, vous inquietés pas d'éli, counèisson acò, boutas!,
- Moun Diéu! Moun Diéu! tuio-la! tuio-la, Agueto, tout d'un cop faguè Babali, tourna-mai d'à geinoun, davans sa bacino, en moustrant de soun det fin uno aragnasso negro e orro que, sus la tèsto d'Agueto, escaladavo la muraio.
- Tuio-la tuio-la vite!
- E de qu'as pòu?? venguè Agueto, creses pas belèu que te vague manja? D'abord, ié passariéu proumier, dóu moumen que ié siéu tout contro....
E coumprene! pièi diguè, quand la bèstio fuguè escrachado: aragno de matin, chagrin, pas verai?
E 'm' acò Agueto reprenguè soun obro.

Après la plueio de la niue, lou soulèu d'avoust èro que pu gai e pu brillant. Un de si rai, travessant li fueio d'uno platano, pèr la fenèstro garnido de ferre intravo dins l'ataié. La bacino de Babali n'èro touto escandihado: li bras nus de la chatouno à travers l'aigo semblavon d'or; sa caro, aquèu jour, èro pu palo, que d'ourdinàri; aurias di si grands iue pu dous, sa cabeladuro pu negro.
Tout-en-un-cop la porto te durbiguè: la vièjo Rousoun, dóu lindau, sounè Agustino
— Ta maire, t'espèro, mignoto, vai-ié lèu que te vòu manda en quauque endré.
La chato beissè si mancho, prenguè soun faudau e sourtiguè un pau esfriado que la sounèsson ansin à la subito.

- Quand Rousoun rintrè, fasié uno figuro tant longo que lis óubriero noun pousquèron teni soun rire.
- Hoi! I regardo, à Babali venguè sa vesino, a pus qu'uno dènt. L'aurige i'a degu empourta l'autro!
Li chato se revirèron pèr esclala d'aise.
- Ah vai, cridè Rousoun, poudès bèn faire li folo, grand pau-de-sèn. Trufas-vous de iéu qu'au-jour-d'uei es un jour pèr rire. Se sabias dequ'es arriba!
- Dequé? venguèron tòutis à la fes en regardant Rousoun .
- Dequé? Dequé? Quaucarèn de bravamen triste, anas, que n'i aurié pèr ploura tòuti li lagremo de sa vido.
- Enfin, digas-lou vite! faguèron.
- Eh! bèn, la Durènço èi grossø, coumencè la vièjo, forçø grossø: aquesto niue, dóu tèms de la troundo, en passant l'aigo sus sa cavallo, Varadet, lou gardian, que lou couneissias, Varadet s'èi nega!

S'entendeguè un senglut e lou brut de quaucun que touumbo. Li chato se revirèron: Babali qu'èro restado proche de soun travai, tout-d'un-cop s'èro revessado. Lis autre l'envirounèron e ié vouguèron parla. Si maneto enca bagnado, èron frejo coume lou glas; la brossø de cren que tout-escas sarravon si det, avié esquiha pèr sòu à soun coustat; sa faci èro encaro apalido; si grands iue plen de lagremo semblavon pu vèire; soun sen boumbissié, aubourant lou fichu à ple e la crous d'or. Si bouqueto qu'avié fugido lou sang rouge un cop vouguèron boulega, e s'entendeguè que murmuravo:

— Maire! .... O gràndi Santo! .... O Varadet!

Acò fuguè sa darriero preguiero. Jougneguè si maneto, soun sen boumbiguè plus, si labro se barreron si grands iue negre, d'entre si parpello pèr toujour abeissado, leissèron raia de lagremo, de lagremo d'adiéu; e Babali la pichoto broussarello d'indiano s'endourmiguè dins lou meme rai de soulèu que poutounejavo, quàuqui minuto avans, sa belle pèu e si chevu.

Dison que desempièi soutu l'oustaou de la Tarasco, quand la niue èi bèn sourno, s'ausis, dintre lou brut di gràndi rodo e lou murmur de la Sorgo, uno voues qu'estoufegado pèr li senglut sono lou gardian Varadet.

Folco de Baroncelli-Javon

Avignoun, lou 27 d'avoust de 1889.